

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1*
Creative Leadership for School Administrators of Jaturamitr
School Group under Tak Primary Educational Service
Area Office 1

นอรวัช ยุทธวงศ์
Nontawat Yuttawong
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Northern College, Thailand
E-mail: nontawat192498@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2) ศึกษาแนวปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. แนวปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมองการณ์ไกล คิดนอกกรอบ รับฟังความคิดเห็น และสรุปนำไปปฏิบัติได้จริง 2) ด้านการมีความคิด

*ได้รับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2564; แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 28 พฤศจิกายน 2565
Received: November 14, 2021; Revised: November 25, 2022; Accepted: November 28, 2022

สร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้และให้ทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาจนเกิดนวัตกรรมในการปฏิบัติงานใหม่ๆ 3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารต้องเคารพและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ไว้วางใจยอมรับให้เกียรติเป็นกันเอง มอบงานตรงกับความรู้ความสามารถ และเหมาะสม 4) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารต้องเปิดกว้างรับแนวคิดใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสถานการณ์ ปรับตัวยืดหยุ่นสอดคล้องและเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบทีม ร่วมแรงร่วมใจจนเกิดความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติงานนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา; กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร

Abstract

The purposes of the research were to 1) investigate creative leadership for school administrators according to the teachers' opinions of Jaturamitr School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 1, and 2) investigate creative leadership practices for school administrators of Jaturamitr School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 1. The researcher concentrated on using the mixed method research, which employed both qualitative and quantitative approaches. The researcher collected data by asking the questions from a sample of 123 cases and analyzed the collected data by percentage, mean, and standard deviation and the researcher used interviews to collect data from 19 experts and analyzed the collected data by content analysis.

The findings of the research indicated that:

1. Creative leadership for school administrators according to the teachers' opinions of Jaturamitr School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 1, as a whole and each aspect were at the high level.
2. The creative leadership practices for school administrators of Jaturamitr School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 1 were as follows; 1) In terms of vision, school administrators must be farsighted, think outside the box, be open-minded, summarize and put into practice. 2) For creativity, school administrators had to learn through experience and apply the knowledge, and give everyone the opportunity to participate in developing to be innovative at work. 3) In terms of individualized consideration, school

administrators must respect and understand the differences between people, trust, honor others and be friendly, and appropriately assign the tasks according to skills and abilities.

4) For flexibility, school administrators must be open to new ideas and give everyone the opportunity to participate in fixing the situation, adapt themselves and be flexible at work.

5) In terms of teamwork, school administrators had to give everyone the opportunity to participate in teamwork, be united in action and spirit, and support each other at work to lead themselves to achieve success.

Keywords: Creative Leadership; School Administrators; Jaturamitr School Group

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 2) ซึ่งสถานศึกษาต่างๆ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 3) และให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22 และ 23 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 7) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดไว้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการ

สร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองและต้องส่งเสริมพัฒนาบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระไม่สกัดกั้นความคิด และต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำ เพื่อให้

สามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น ได้รับการยอมรับ ยกย่อง วางใจ และให้ความร่วมมือ มีหน้าที่อำนาจหรือสั่งการ บังคับบัญชาประสานงาน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย (เนตรวิชัย ยาวีราช, 2552, หน้า 1; อ้างถึงใน นลธวัช ยุทธวงศ์, 2563, หน้า 1-2) จะเห็นได้ว่าความเจริญในสังคมเกิดจากผู้นำซึ่งผู้นำมีหลายรูปแบบ เช่น ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ลักษณะนี้ยังไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้นำ เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน ให้สังคมเห็นพ้อง ร่วมมือ และสรรค์สร้างสิ่งที่ดีๆ ไปพร้อมกันได้ ก็จะทำให้สังคมก้าวไปด้วยดี ก้าวอย่างซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ก็จะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างมีคุณค่าและสร้างสรรค์ (Hedberg, 1981; Greenberg & Baron, 2002; อ้างถึงใน กิตติกาญจน์ ปญฺิพนธ์, 2555, หน้า 3) การศึกษาด้านภาวะผู้นำควรจะต้องมองให้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น ผู้นำรุ่นใหม่ต้องคิดวิเคราะห์สิ่งใหม่ๆ คิดนอกกรอบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงควรเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำต่อไป ด้วยวิธีการวิจัย ทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553)

สภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1 ในปัจจุบัน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษามาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำในด้านการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการพัฒนาภาวะผู้นำทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรอย่างเป็นระบบ ทำให้มีความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการและงบประมาณ การวางแผนปฏิบัติงานมีเป้าหมายไม่ชัดเจน มีอุปสรรคเกิดความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ล่าช้า บุคลากรขาดขวัญ กำลังใจ และกลัวการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา (วิมล จันทร์แก้ว, 2555, หน้า 1) ดังนั้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์สามารถพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ในภาวะสังคมยุคโลกปัจจุบัน (นลธวัช ยุทธวงศ์, 2562, หน้า 2)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์และสามารถตอบสนองเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาตามแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2564 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลตาก โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม โรงเรียนบ้านวังม่วง โรงเรียนบ้านหนองกระโท่ โรงเรียนชุมชนบ้านปามะม่วง โรงเรียนเด่นวิทยา โรงเรียนวัดปากห้วยไม้งาม และโรงเรียนบ้านหนองบัวเหนือ รวมทั้งสิ้น จำนวน 180 คน และกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้ 1) แบ่งประชากรออกเป็นชั้นภูมิ โดยใช้โรงเรียนฯ เป็นตัวแปรแบ่งชั้นภูมิ 2) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน 3) สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด รวมทั้งสิ้น จำนวน 123 คน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ได้แก่ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถาม เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 123 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 2) แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลกับแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น จำนวน 19 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$) ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$)

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมองการณ์ไกล คิดนอกกรอบ รับฟังความคิดเห็น และสรุปนำไปปฏิบัติได้จริง 2) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้และให้ทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาจนเกิดนวัตกรรมในการปฏิบัติงานใหม่ๆ 3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารต้องเคารพและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ไว้วางใจยอมรับให้เกียรติเป็นกันเอง มอบงานตรงกับความรู้ ความสามารถ และเหมาะสม 4) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารต้องเปิดกว้างรับแนวคิดใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสถานการณ์ ปรับตัวยืดหยุ่นสอดคล้องและเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบทีม ร่วมแรงร่วมใจจนเกิดความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติงาน

นำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการในการบริหารงานเชิงสร้างสรรค์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน สามารถบูรณาการวิธีการที่หลากหลายต่างๆ โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิม นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ ให้เกียรติเคารพในการตัดสินใจ ยอมรับ และเข้าใจข้อผิดพลาดของผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นและปรับตัวในการปฏิบัติงาน กล้าคิดและลงมือทำอย่างมีเหตุผล อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้อง ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมรับฟังและร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษณี กฐินเทศ (2562, หน้า 86-87) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่น

และปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ศรีภูธร (2562, หน้า 56) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การทำงานเป็นทีม การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีวิสัยทัศน์ และการมีความคิดสร้างสรรค์ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัยริน สมาแอ (2562, หน้า 85-87) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับ มาก สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการทำงานเป็นทีม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ธนพร นันภิวงค์ (2563, หน้า 59-60) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษานาน เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลายต่างๆ โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์เดิม นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ นำมาบริหารและยอมรับความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน และหาข้อสรุปนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของภคินี ศรีสุไชย (2563, หน้า 66) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้เกียรติเคารพในการตัดสินใจ ยอมรับ และเข้าใจข้อผิดพลาดของผู้ร่วมงาน และคอยให้การสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา และศึกษาต่อในระดับสูง เพื่อพัฒนาตนเองนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการการนิเทศติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ คำภูเงิน (2561, หน้า 67-69) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอกะทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความมั่นใจในตนเองและมีจุดยืนที่ชัดเจนแน่นอน ไม่ทำตามผู้อื่น โดยไม่มีเหตุผล กล้าคิดและลงมือทำงานอย่างมีเหตุผลตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้องการ และมีความยืดหยุ่นและปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร ชูศรีवास (2562, หน้า 64) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น รับฟัง และร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมมอบความไว้วางใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน และเชื่อมั่นในทีมงานว่าสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเตชินธ์ อินทบำรุง (2560, หน้า 178-187) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมองการณ์ไกล คิดนอกกรอบ รับฟังความคิดเห็น และสรุปนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นไปตามแนวคิดของ กฤษฎพล อัมระนันท์ (2559, หน้า 49) ที่กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ สามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่มีทิศทางและขอบเขตที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้และให้ทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาจนเกิดนวัตกรรมในการปฏิบัติงานใหม่ๆ เป็นไปตามแนวคิดของรัชฎากร อัครจันทร์ (2560, หน้า 121) ที่กล่าวว่า การมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดได้หลายแบบ คิดจินตนาการสามารถค้นพบสิ่งแปลกใหม่โดยเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมจนได้สิ่งแปลกใหม่ออกมา ไม่ซ้ำแบบใคร

2.3 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารต้องเคารพและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ไว้วางใจยอมรับให้เกียรติ

เป็นกันเอง มอบงานตรงกับความรู้อย่างเต็มความสามารถ และเหมาะสม เป็นไปตามแนวคิดของธุมการเจตีย์คำ (2559, หน้า 30) ที่กล่าวว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการวิเคราะห์ความต้องการ มีเทคนิคในการมอบหมายงาน และความสามารถของแต่ละบุคคล

2.4 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารต้องเปิดกว้างรับแนวคิดใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสถานการณ์ ปรับตัวยืดหยุ่นสอดคล้องและเหมาะสมในการปฏิบัติงาน เป็นไปตามแนวคิดของฤทธิพล อัมระนันท์ (2559, หน้า 55) กล่าวว่า การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย การปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานการณ์ต่างๆ การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ อย่างอิสระ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบทีม ร่วมแรงร่วมใจจนเกิดความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติงานนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน เป็นไปตามแนวคิดของอริศขรา อุ่มสิน (2560, หน้า 5) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างจะใกล้ชิด มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกร่วมดำเนินกิจกรรม สนับสนุนช่วยเหลือใช้ทักษะ

ประสบการณ์ร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ร่วมทีมมีความพอใจในการทำงานสูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ถึงแม้ว่าผลการวิจัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ผลค่าเฉลี่ยของทุกด้านยังน้อยอยู่ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพในทุกๆ ด้านให้ดียิ่งขึ้น ย่อมจะส่งผลดีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาตามไปด้วย

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงแต่มุ่งให้เป้าหมายของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จเท่านั้น แต่ต้องทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีความสุขในการทำงาน รักงาน รักองค์กร มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แสดงถึงการให้เกียรติ ยอมรับ และไว้วางใจ อยู่ในภาวะอารมณ์ที่ปกติทุกสถานการณ์ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรเพิ่มตามไปด้วยในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

2.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่น และปรับตัว และด้านการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถนำคุณลักษณะดังกล่าวไปพัฒนาตนเอง พัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานได้

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก

เขต 1 ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น หรือผู้นาองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน

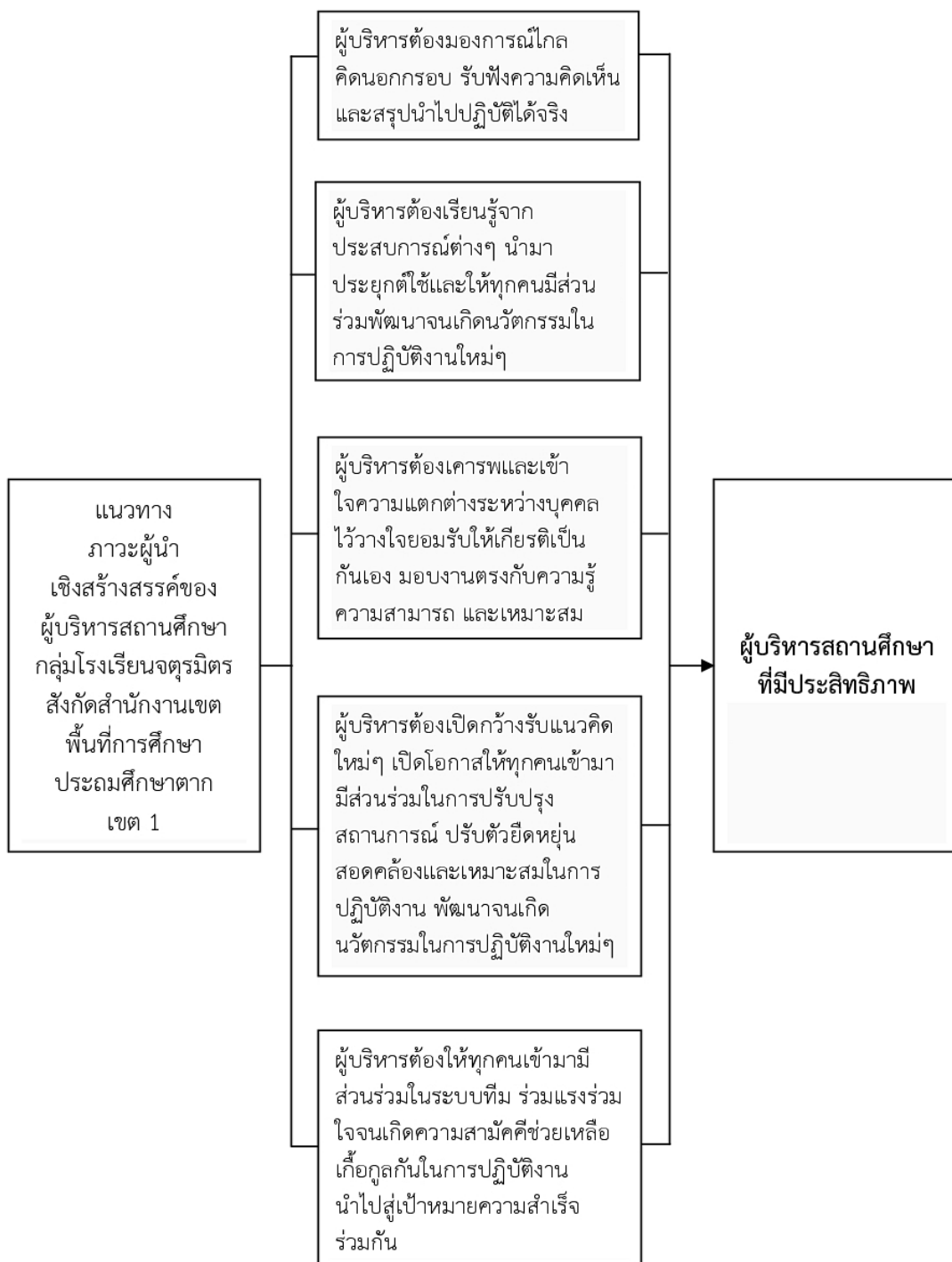
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลก

3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกศณี กลืนเทศ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เตชินณ์ อินทบำรุง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(1), 178-187.
- ธุมกร เจตย์คำ. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นลธวัช ยุทธวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ตาก: วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- _____. (2563). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. ตาก: วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- เนตร์พัฒนา ยาริราช. (2552). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลกรุ๊ป.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), หน้า 1-23.
- พิมพ์ธนพร นันถิวงศ์. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เพ็ญภา ศรีภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภคินี ศรีสุโขทัย. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชฎาภา อัครจันทร์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิมล จันท์แก้ว. (2555). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิริวรรณ คำภูเงิน. (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอกะทิง จังหวัดเชียงราย*. (การค้นคว้าอิสระการศึกษา มหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สมจิตร ชูศรีवास. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อที่ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัยริน สมอา. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3*. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Greenberg, J. (2002). *Managing behavior in organizations*. (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Greenberg, J. & Baron R. A. (2003). *Behavior in organizations: Understanding and managing the human side of work*. (8th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hedberg, B. (1981). *Handbook of organizational design*. Oxford: Oxford University.